

Ma nyit a tábor Itt vannak a Kincskeresők

Tavaly majd ugyanezen a napon tájékoztattuk az olvasót a Kincskereső tábor kezdetéről. Aligha kell magyarázni, miért kincset rejteget ez a tábor, kik jönnek érte Szegedre. Minden könyvforgató gyerek, lakják akár Sopronban, akár Debrecenben, tudja: Szegeden készítik az olvasnivalóját. Pontosabban folyóiratát, a Kincskeresőt. Irodalmi folyóirat ez, tehát más, mint a szintén általános iskolásoknak való Pajtás. Már régen föl nőttek, illetve kinőttek a gyerekkorból a lap első olvasói. Tizedik éve jelenik meg rendszeresen, a szemfülesebbek hozzá is juthatnak (kevés a példányszáma).

Tizedik idén a gyermekfolyóirat nyári tábora is. Eddig föl váltva kaptak meghívást Szegedre a gyermek-szerzők, illetve azok a klubok, amelyeket a lap hívott életre, s életre. Az idei, jubileumi tábor tudnivalóiról Greza Ferencet, a főszerkesztőt kérdeztük.

— Illik a tíz esztendő a táborban is ünnepelni.

— Azt tesszük, de a tartalom nélküli külsőségek tá-

vol állnak tőlünk. Az ideai táborlakók nem hallanak például ünnepi beszédet. Szerény lehetőségeink megengedték, hogy vendégül láthassuk az elmúlt évtized táborvezetőit, ifivezőit. Kollektív teljesítmény terméke a Kincskereső. Olvasóink társszerzőink. Így tehát a táborlakók sem vendégek. Akikkel június 17-től 27-ig együtt leszünk, azokkal egész évben együtt dolgoztunk. A legügyesebb 110 gyerek kapott meghívást.

— Milyen programok várják a gyerekszerzőket?

— Mi, irodalmárok, sosem hagytuk figyelmen kívül a társművészeteket, sőt! Idén például színjátszást, bábozást, újságírást tanulhatnak. A tanítás módjáról nem szívesen beszélünk, jobban tudják azt a csoportvezetők: Bácskai Erzsébet, Gégényné Lídia, Baka István, Simai Mihály.

— Ezek szerint a hagyományos programokat idén elhagyták?

— Olvasótábor a miénk. Föltételezi, hogy nem tartjuk meg az író-olvasó találkozót? Lengyel Dénes,

Annus József, Tóth Béla látogat közénk. Tervezünk sok szegedi, s egy messzi, ásválmal kirándulást, az estekre táborüzeneteket. Komoly munkát ad az évforduló. Új címlapterveket kértünk Würtz Ádámotól, s a táborlakóknak kell kiválasztani a Kincskereső „új ruháját”. El ne feledkezzünk a vers- és prózámódo versenyéről, hisz ez is hagyományos erőpróbaik közé tartozik.

— A Kincskereső tábor sosem dűskált anyagi javakban.

— Ha arra gondol, hogy idén több pénzünk van, akkor téved. Az úttörőszöveg Országos Tanácsának, a Hazafias Népfrent Országos Tanácsának, az írószövetségnek köszönhetjük, hogy évről évre Szegeden létrejöhet e nyári találkozó. Most még azt is, hogy módunk lesz emlékeztetést tenni a tizediket. De ez még titok.

A Kincskereső gyermekfolyóirat tábora ma, hétfőn délután 5-ora kezdődik az újszegedi KISZ-iskolán. M. E.

Gyermekszínház Szabadkáról

Kedves bohókás jelmezeivel, fülbemászó dallamaival, szövegrímeivel, s mindazokkal a jelenetekkel, amelyek az önfeléd gyermekjáték boldog perceit idézték — „kacagtatott a kocogó”. A hét végén Csongrád megyében szereplő Szabadkai Gyermekszínház vasárnap, szegedi bemutatóján készült a felvételünk: az alkalmi színpad cirkuszt idéz, a legkedveltebb állatfigurákkal, a számmal, az oroszlánal, a majommal. Miközben nevetettek, megtanították, cirkuszt nemcsak nézni, de játszani is lehet. A gyerekeknek is.

A vak szerelem és a meztelen igazság

Témák egy készülő szimbólumszótárból

Charles Baudelaire múlt századi francia költő írta je a következő sokatmondó sort *Kapcsolatok* című versében: „jelképek érdejen át viz az ember útja”. A jelképek, a szimbólumok — ismertető jelek, amelyek alapján felismerhetők bizonyos utalások, tartalmak — természetesen, alapvető részei az emberi kommunikációnak. A sárló, az öt- vagy hatágú csillag, az épületeket díszítő állatfigurák, a bárány, az oroszlán, a patikák cégtáblájára felkerült kigyó, vagy éppenséggel a Botticelli festményét felhasználó Fabulon-reklám mindennapi környezetünk természetes része, jelentéssel bíró elemek. Leginkább talán a KRESZ-hez hasonlít, tábláival, egyezményes jeleivel szabályozza a gondolatok áramlását, s ugyanakkor megkíméli az embert a hosszú magyarázkodásoktól.

Nemcsak tárgyak, geometriai formák, állatok, színek és növények lehetnek szimbólumértékűek, hanem gyakran történelmi, mitológiai események is. Ezek kifejezésére már nem elegendő a pusztá megnevezés, közelebbükre bonyolultabb nyelvi szerkezetekre van szükség. E szerkezetek gyakran jelző és jelzett szó összetételéből állnak, máskor viszont meghatározott igék kapcsolódhatnak egy-egy főnévhez.

Az alkalmat magyarul *megragadjuk*, de más nyelvekben is a kézzel való megfogás képzetű társul alkalomhoz, e nehezen meghatározható fogalomhoz. Miért? A válasz — mivel általános jelenségről van szó — eléggé messzire visz minket: a régi görögök az időt rövid, meghatározó pillanatokra gondolták, s a Kairosz, alkalom nevet adták neki. A görög szobrokon a majdnem teljesen kopasz (mert általában kiskiklik a kezünkben) alkalom homlokába tincs lóg, amellyel néha mégis megragadható e penge élén mérleget egyensúlyozó férfialak, az időalkalom perszónifikációja.

A szimbólumot a köznapi tapasztalat és az emberi kommunikáció igénye „szüli”, majd — ha életképes: vagyis, tömören és pontosan képes kifejezni gondolatait — rögzül, önálló életet kezd élni, megjelenik a tudat egyéb formáiban, például a nyelvben, sőt, néha beleszól a valóság alakításába is. A zászló a maga tárgyi valóságában csak bot és vászon, csakhogy igazán volt Kosztolányinak, „de nem bot és vászon, hanem zászló”, hitek, eszmék, eszmények hordozója.

Használjuk a „szerelem vak”, „ez a meztelen igazság” közhelyszerű kifejezéseket, s ritkán tesszük fel magunkban a kérdést: miért is vak a szerelem, holott inkább „felfedő”-nek láttatónak kellene neveznünk, s miért meztelen az igazság? A jelenséget ismét a távoli múlt magyarázza. A szerelem megszemélyesítésére szolgáló szárnyas kislány, Cupido-Amor, akinek kezében nyíl, vagy fákllya van, sem a görögöké, sem a modern korokban nem vak. Sőt, a fákllya éppen a világosságot asszociálja, nem a sötétséget, a vakságot.

Miért lett mégis vak a szerelem? Cupido, a pogány kislány megmaradt a középkori ember emlékezetében, de egyre inkább moralizáltak, s metaforikus értelemben használták. A keresztény felfogás szerint az érzelmi szerelem (cupiditas) pártizás, a fő bűnök közül való (vele szemben áll a szeretet-caritas). Az erkölcsi szempontból elítélt, az ördöggel kapcsolatba hozott testi szerelmet úgy kellett ábrázolni, hogy az visszavetést keltse a középkori emberben. Megmaradt ugyan a szellemburdi kislány, de új tulajdonságát kezdtek hangsúlyozni, a vakságot. Az antik mítoszokat keresztény moralizáló alapról leíró mitográfia (1200 k.) így szólaltatja meg Cupidót: „Vak vagyok és megvakított.” Még a testi szerelmet oly jól ismerő és megjelenítő Boccaccio is elfogadta a

gondolatot: a szerelem meztelen, mert elveszi az emberektől a javukat, és vak, mert nem nézi, kit hajt hatalma alá — szép, csúnya, gazdag, szegény egyaránt áldozatul esik neki. A középkori felfogás szerint tehát a szerelem vak, mert a szerelmes ember nem tudja, mit csinál, a józan ítélet híján a szenvedélyek vezetik.

Ezzel Cupido az erkölcsi világ sötét oldalára tevődött át, a jót nem látó, bűnös ember egyik prototípusa lett. Szemére kötést tettek, ami érzéketlenül jelenítette meg a vakságot. A bekötött szemű középkori alakok „rossz társaságába” került, az ördöghöz és a halálhoz lett hasonló. Egy XV. századi francia költő írta: „Szerelem, Szerencse, Halál három vak hatalom, amely táncoltatja az embert”. (A párizsi Notre-Dame egyik reliefjén a bekötött szemű halál marcangolja áldozatát.)

A reneszánsz humanista teoretikusok, akik rehabilitálták a szerelmet, s testi szerelmet is áttették a tisztaság birodalmába, természetesen felemelték szavukat Cupido negatív ábrázolása ellen. S jöllehet, megszabadultak a középkori moralizáló felfogástól, de az azt kifejező formai elemek megmaradtak.

Míg a hímnemű Cupido esetében a meztelenség negatív jellemre utalt, addig a nőnemű igazságnál pozitív tulajdonság. Az igazság az idő lánya (Veritas filia Temporis), hiszen az idő felfedi, napvilágra hozza az igazságot. Ez a reveláló időalak egyébként Saturnusra vezethető vissza. A tartalmi hasonlóság nyilvánvaló: ahogyan Saturnus megetté gyermekeit, ugyanúgy pusztítja el az idő mindazt, amit létrehozott.

Bronzino olasz festő képen a szakállas, kaszás öregember éppen leveszi lányáról, az igazságról a fátylat, s ezzel „azonosítja” az alakokat, s teszi a néző számára érthetővé a jelenetet. A női meztelenségnek a XV—XVI. században általában pozitív konnotációi voltak, néha egészen meglepő módon. A természetes szépséget, a tisztaságot és az egyszerűséget jelentette, szemben a földi hiúságokkal, feldiszipantsággal. Tiziano híres festményén, az *Egi és földi szerelem* címűn éppen az égi szerelem szimbólizáló nőalak ruhátlan, a másik, a sárga ruhába öltözött nő jeleníti meg a testi, a földi szerelmet és termékenységet. A reneszánsz művészek szívesen éltek a meztelen és felöltözött nőalak festői kontrasztjával. Botticelli egyik képe az Igazság az égre tekint, szemben vele állig felöltözött ellensége, Kalumnia, a rágalom.

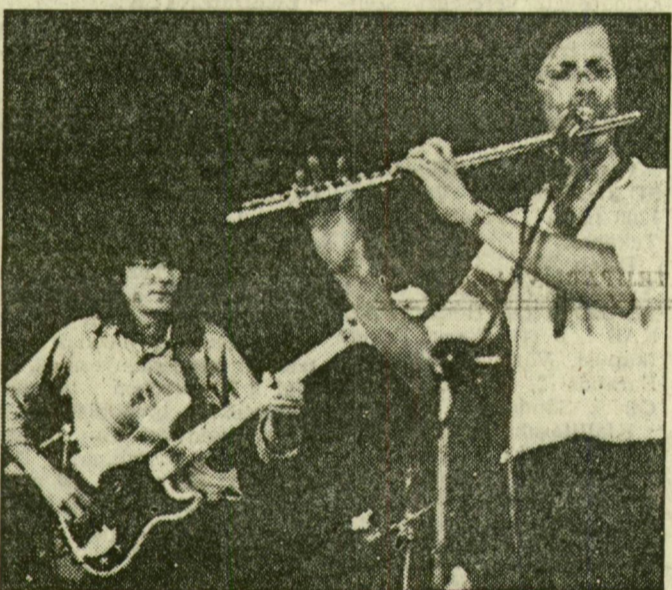
Pál József

Angyalok a nosztaligán

„Hol azelőtt az angyal állt a karddal/talán most senki sincs.” (Radnóti Miklós: Sem emlék, sem varázslat)

Az angyal(ok), tegyük hozzá mindjárt a legelején, nem karddal, hanem (nagy-részt) gitárral állt(ak) azelőtt ott, hol talán — talán? — „most senki sincs”. Igen, az *Angyalok*ra nagyon sokan emlékezhetünk. Ki a textilművekből, ki a Juhász Gyula Művelődési Házból (akkor még így hívták), ki máshonnan — húsz esztendő távlatából visszarévedve. Az Angyalok ezúttal, egyféle fura föltámadással, húszéves jubileumi koncertükre sajátos szállítóeszközön érkeztek el hozzánk, jobbára öreg(edő) legényekhez, pénteken este az Ifjúsági Házba. A nosztaligán. E speciális jármű oldalalait s tetőzetét nosztalgiafóliák képezik, méla emlékek, szelvények, réges-rég tovalibent hangulatok stukkódíszével, kerekait a jelen kontrasztjattételei lendítik előre, bakján vagy kormányánál az örök ifjúság véltünk sandán játszódozó (bizonyára hölgy) kísértete ül, az útirány pedig — egyetemes hátramenetben — rég tovatűnt éneink felé vezet.

Ha az ember meghallja a *Rolling Stones Satisfaction* (így szinte semmi értelme: mindenki *Get nonak* ismer-te) című valamikori dalát, *Jimi Hendrix* szilaj *Bibor kódét* vagy akár a *Them* tovább már alig egyszerűsíthető akkordépítkezésű, megmosolyogatóan varázslatos *Gloriáját* — először is zavarba jön. Akárcsak *Vági László*, a néhai Angyalok vezére a koncert elején. Nem is csoda: először is, negyven körüli férfiembernek, ki tudja hány esztendő után ujjait enyhén szétcincálva kell föleleveníteniük ifjúságuk muzsikáját, ráadásul ötféle felállításban (pardon: „formációban”) — állítólag így elegánsabb, így mondta vagy tiszser a műsorvezető is) s a klasszikus beattól a kísérleti dzsesszig ívelő stílusokat sorban fölmutató produkciókban, vagy két és fél órában. Azután: más partnerek, más (alkalmi) kollektív produkciók, s bizony egyáltalán nem könnyű a régivel mégcsak megközelítőleg is azonos színvonalon fölledzni azokat a hajdani

Móczán Péter és Vági László az Angyalok koncerten

világszám-interpretációkat (de tán még a saját számokat is). Az első „blokkban” mindez igen élesen észlelhető volt, a *Kelemen-Medgyesi-Bodó*-féle csapat viszont már a mában, „vájtabb fülekkel” is figyelemreméltóbb nívót hozott, míg a *Móczán Péterrel* és *Varga Jánossal John Mayall-t* (is) játszó Angyalok már most is karddal álltak a színpadon. De végső soron — nem a nosztaliga eresztékének, jobban vagy kevésbé hallható nyikorgásai itt az igazán lényegesek.

Hanem a járgány maga. Amiről azt lehet elmondani: jó, hogy itt volt. Mert most — egészen biztos — valaki(k) voltak újra itt, „hol azelőtt az angyal...” stb. Es mert az ember az első zavarodottság és enyhe révület után megnyugodott mosollyal térhet napirendre a dolgok fölött: a régi *Beatles-* vagy *Rolling-számok*ban nem lehet csalódni. A *Satisfaction* akkor is *Satisfaction* marad, ha az ember kopaszodik, pocakos, netán elvált már, és időváltozásokor sajog egy-két csontja vagy fája a feje. Akkor is, ha sok mindent kénytelen volt megtanulni, amit finoman fogalmazva nem úgy képzelt el valaha. Akkor is, ha már látja (néha túl későn is), hogy a teremtetett mítoszok a valóságban mily tűnékenyek és gyenge lábú állók, s amibe kapaszkodhat, kevesebb, mint gondolta volna, hát annál inkább kell irtózatot

erővel megragadni őket. S így kell legyen emlék is, varázslat is. Es akkor talán az sem tűnik igaznak, hogy talán már senki sincs. Van. Mint ahogy — ha csak egyetlen estére is — Angyalok voltak a nosztaligán.

Domonkos László

Fehér-tói madarak...

A pipitéres gátoldal zöldjében gölya álldogál, s körötte száll a nyárszagú virágpár. A halastavak tünődő csendjéből vöcskök, géme, sirályok nézik a világot. Fiókanevelő, tojás-melengető június... csak a gulipánoknak nem sikerült!

Az új halastavakon két porondon is fészektelepet raktak, összesen 35—40 pár ülte tojásait, s reménykedtünk, még a halastavak teljes feltöltése előtt kikelne. Azután az emelkedő víz elpusztította mindent. Néhol a vízen lebegő, sodródó gulipánttojásokból kis hajlott hideg csőr kandi-kál, épp keléskor érte a víz. A védett területen javában tart a fiókanevelés, itt sikeres a „mélyvizet” kedvelő fajok költése. A Korom-szigeten ezrével a danksirályfészkek, már el sem férnek, 3—4 új sirálytelep is alakult az új tavakon. Érdekes a halászcserék szétszórt magános fészkelése a halastavak vízből meredező kis trágyahalma-

in. Szerkők kis telepe „lebeg” a moszatpaplan tujáján, amott búbosvöcskők vizenúzó fészektelepe. Nem félnek az embertől, méterekre is beválnak, s csak ezután takargatják moszattal barnásfehér tojásaikat. Jó örök van, a halászok hatalmas fehér kuvaszai. *Öröm és bánat...* a halastó és rezervátum mindkettőre mutatott példákat az ideai nyáron. A madártani kutatások a halastavi „kártevők” vizsgálata mellett a madárotthonok szabályozására, ökológiájára is kitérnek. S hiszszük, hogy a fehér-tavi halgazdálkodás mellett a természetvédelemnek is van és lesz jelentősége (nem úgy mint a hortobágyi kanalasgémek esetében!). Ezt kéri a gulipánok, lilék, s ezt susogja a sásmező is, amikor végigszalad rajtuk a pipacsoz szél. Van azután, amikor hallgatnak, így vasárnap déltájban — helyettük is...

Csizmazia György